

A történelemtanítás megújítását szolgáló innovációk a PTE BTK Történettudományi Intézetében

*Bánkuti Gábor – Dévényi Anna – Gözsy Zoltán – Gyertyánfy András –
Rédlí Máttyás*

ABSZTRAKT

A folytonosan változó tanítási környezet, a tudáselsajátítás paradigmátikus átalakulása és az ezekkel összefüggő hallgatói igények nemcsak a tanárképzés generális átgondolását, hanem a tanárképzők „szerepeinek” újrapozicionálását is sürgetik. A történelemtanár-képzésben, különösen a történelemdidaktikai órák esetében az egyre gyarapodó kihívások alakították azt a szemléletváltásra ösztönző belátást, mely szerint a képzés minősége nem elsősorban az oktató „tudásán” áll, hanem olyan gyakorlatokon, kompetenciákon és kapcsolatokon, amelyek e tudást alkalmazhatóvá teszik a gyakorlatban is. A hallgatók részéről is egyre markánsabban megfogalmazódó „gyakorlati” igény a kapcsolatépítés, a hálózatos szerveződés irányába mozdította a történelemdidaktikai képzést. A Történettudományi Intézet oktatói által kezdeményezett, a külső kapcsolatokat mozgósító és összekötő szakmai innovációk „hasznosítására” a történelemtanár-képzésben.

A következőkben a pécsi történelemtanár-képzés fent vázolt kihívásokra választ kereső megoldásait vázoljuk fel. Bemutatva a kezdetektől meglévő innovatív hagyományokat és a jelenlegi – nem csak a tantárgy-pedagógiai kurzusokat, hanem a képzés egészét átható –, sajátosságokat.

TUDOMÁNYOS MEGALAPOZOTTSÁG

Pécsett a 20. század dereka óta folynak történelemdidaktikai kutatások. A szakmódszertan oktatása itt – a döntően gyakorlati tárgyak mellett – kezdetektől a tantárgypedagógia tudományos alapjaira épült. Noha az államszocializmus időszakában a marxista történelemszemlélet és az ideológiai alapon meghatározott nevelési elvek messzemenően meghatározták a történelemtanítás céljait és tartalmát, a módszertan terén – legalábbis a Kádár-korszakban – mégis születtek jelentős, külföldön is elismert tudományos eredmények (Vö. Katona, 2018). A tantárgy tanításának módszertanát 1956 és 1990 között mintegy féltucatnyi, hazai szerzők tollából született főiskolai és egyetemi jegyzet foglalta össze. E művek közül kettő is pécsi oktatók, Vas Károly, illetve Bernáth János alkotása volt (Ber-

náth, 1978; Vas, 1968. Életrajzukat lásd: Katona, é. n.). A 20. század utolsó évtizedeiben – nem csak Magyarországon – új fejezet nyílt a történelemtanítás kutatásában. Az 1970-es évektől Nyugat-Németországban, ezt követően pedig a világ más országaiban is létrejött egy új, a neveléstudománytól emancipálódott tudományág, melynek nevében a „metodika” szót a „didaktika” kifejezés váltotta fel, tehát az új elnevezés történelem-szaktudomány helyett történelemdidaktika lett (más hazai elnevezéssel: történelemtantárgy-pedagógia). A név változása egyrészt a történelemtanításra irányuló tudományos reflexió eddiginél átfogóbb jellegre utal, vagyis arra, hogy a gondolkodás tárgya nem kizárólag, sőt nem is elsősorban a tanítás módszerei, hanem annak alanyai, céljai és ismeretanyagának kiválasztása is. Másrészt, az új megközelítés szerint, a tudományág érdeklődése túlnyúlik az iskolai történelemtanításon, és kiterjed a történelmi emlékezet tartalmainak és ezek iskolán kívüli formálási lehetőségeinek kutatására is (Vö. F. Dárdai, 2006b. 44–59.). Az új szemlélet egyik első hazai meghonosítója a Pécsi Tudományegyetem oktatója, Fischerné Dárdai Ágnes volt, aki az ezredforduló körüli években publikálta vonatkozó kutatásait (F. Dárdai, 2006a). 2010-ben Dárdai volt egyik alapítója, újjászervezője a szakma hazai folyóiratának, a *Történelemtanításnak* (<https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/>), amelynek maig főszerkesztője. Nemzetközi összehasonlító vizsgálatainak köszönhetően került a hazai kutatók látóterébe a tankönyvkutatás is (Dárdai, 2002). A Pécsi Tudományegyetemen általa alapított és vezetett *Tankönyvkutató Műhelyben* a kutatók több generációját vezette be a tudományterületre, s munkája nyomán a tankönyvkutatással kapcsolatos szakdolgozati témák ma is népszerűek a hallgatók körében. Doktori iskolai témavezetőként is tevékenykedik – sokáig Magyarországon egyedül ebben a tudományágban –, így ma már tanítványai dolgoznak több magyarországi és határon túli egyetemen és kutatóhelyen is.

Ilyen előzmények után a PTE Történettudományi Intézetében Dévényi Anna tárgította a törtélemdidaktikai tárgyú kutatásokat Gözsy Zoltánnal közösen a történelmi tankönyvkutatás irányába (Dévényi & Gözsy, 2013, 2014), Gyertyánfy András pedig a történelemtanítást meghatározó elméleteknek, a tanítás céljainak, a történelmi gondolkodási képességeknek és a történelemtanítás munkaformáinak és módszereinek a témaköreit összegezte és rendszerezte, a terminológiai bizonytalanságokat is tisztázva (Gyertyánfy (2018, 2021, 2022a, 2022b). Ugyanő gondolja Fekete Bálinttal, az Újkor.hu oktatási rovata munkatársával együtt jelenleg is a Történelemtanítás Digitális Bibliográfiáját (<https://ujkor.hu/content/tortenelemtanitas-digitalis-bibliografija>).

INNOVÁCIÓK TANTÁRGYI KERETEKBE

A tantárgy-pedagógia terén folyó kutatások mellett a képzés másik pillére az elméleti megfontolások gyakorlati alkalmazása és kreatív disszeminációja. E két terület egymástól elválaszthatatlan: a tudományos alapok a gyakorlati alkalmazás változatos megnyilvánulásaiban emelik annak színvonalát.

A pécsi történelemtanár-képzésben a törtélemdidaktikai tantárgyak oktatásának célja kettős: a történelemtanári hivatás megalapozása és a történelemtanítás legfontosabb elméleti és gyakorlati problémáinak tudatosítása. Tudatosítása, nem pedig megoldása, mert

hitvallásunk szerint a megoldások egyéniek, és a konkrét tanítási szituációban születnek meg. Az egyetemi kurzusok a problémák iránti érzékenyítést szolgálják, s legfeljebb megoldási alternatívákat kínálnak fel. A hallgatók ezek keretében ismerhetik meg a dráma-, és élménypedagógiában rejlő lehetőségeket és sajátítják el a kooperatív tanulásszervezéssel és a gamifikációval kapcsolatos ismereteket. Mindezek mellett már a COVID időszakot megelőzően is hangsúlyos szerepet kapott az infokommunikációs technikai, valamint a tanítást segítő online oktatási eszközök bevonása a tanulás-tanítás folyamatába. Igyekszünk előmozdítani továbbá, hogy a hallgatók tudatosítsák iskolás korukban interiorizált tanári mintáikat, s ha szükséges, legyenek képesek felülvizsgálni azokat. Az általános neveléstudományi elméleteket, a mindenkori pedagógiai divatokat és oktatáspolitikai elvárásokat pedig szemléljék kritikusan és rostálják meg a történelem tantárgy sajátosságai tükrében. Törekszünk rá, hogy mindezt a tudást elsősorban saját tapasztalatból, a szakirodalom tanulmányozása és megvitatása, illetve mikrotanítások tartása és megfigyelése alapján szerezzék meg. Mindebben valószínűleg nem különbözünk jelentősen más hazai egyetemektől. Van mégis a pécsi történelemdidaktikai kurzusoknak három olyan eleme, amely talán helyi sajátosság. Ezek egyike, hogy nagy hangsúlyt helyezünk a tartalomkiválasztás kérdéseire. Mít tanítson a tanár, mit emeljen ki a történelem (a szakirodalom) tengeréből? Miért nem helyes automatikusan a tankönyv ismeretanyagát követnie? Milyen elvek, technikák segítségével lehet jó döntéseket hozni a feldolgozandó ismeretanyagról (Vö. Gyertyánfy, 2020)? Egy másik helyi innováció az az egyetemi jegyzet, amely a hazai szakirodalomból vett szemelvények segítségével mutatja be a legfontosabb történelemdidaktikai problémákat (Gyertyánfy, 2023, szerk.). A szöveggyűjtemény feldolgozása előzetes otthoni olvasás, majd szemináriumi beszélgetés és vita során történik. Végül említhető a COVID-időszaknak egy maradandó újítása, hogy a képzést lezáró egyéni iskolai gyakorlat kísérése online szemináriumok formájában történik. Ezekre a beszélgetésekre 3-5 fős csoportokban kerül sor, így a hallgatók rendszeresen, intenzív módon meg tudják osztani és vitatni társaikkal és az oktatóval a gyakorlat során szerzett tapasztalataikat.

A szűk értelemben vett történelemdidaktikai kurzusok mellett négy olyan tantárgyunk színesíti a képzési portfóliót, amely a szaktudományos és a módszertani kurzusok határvonalán helyezhető el, és amely alighanem pécsi sajátosságnak tekinthető. Az egyik „Az ókor / középkor és kora újkor / újkor / modernkor tanítása a középiskolában” címet viselő tantárgy-sorozat. Ezek a tárgyak egy-egy korszak tanításának a kérdéseit vizsgálják, így a történeti kutatás és a történelemtanítás metszéspontjában helyezkednek el. A másik a „Történetírói irányzatok és hatásuk a történelemtanításra” című kurzus, amely a historiográfia és a történelemtanítás összefüggéseit mutatja be történeti dimenzióban, azaz a történelemtanítás történetét egy meghatározott szempontból. Az ókortól napjainkig ívelő áttekintés segít tudatosítani a történetírás és –tanítás mindenkori kitettségét az aktuális történetfilozófiai és társadalmi, politikai környezetnek, ami a tantervi célkitűzések és a tankönyvi tartalmak kritikus és értő szemléletén túl a hallgatók saját, reflektív történeti narratíváinak megalapozását is előmozdítja. A tárgy tanításának fejlődése mellett az adott oktatástörténeti korszakhoz választott egykorú tankönyveken gyakorolják azok makro- és mikroszintű vizsgálatát, értelmezését a tanárszakos hallgatók. E kurzushoz saját kiadású egyetemi jegyzet is készült (Dévényi & Gözsy, 2011). A harmadik a „Népesség, település, életmód”, illetve az „Egyén,

közösség, társadalom” kurzusok, amelyek egyrészt a vonatkozó tankönyvi tartalmakat tekintik át és kötik össze tematikus metszetben, az érettségi követelményekben megadott témák szerint, majd ezeket az egyéni ismeretekkel kiegészítve alternatív összegzést várnak el: szóbeli érettségi tétel, illetve egy-egy témakört a saját összefüggésrendszerében megjelenítő alternatív tankönyvi lecke formájában. A kurzus elsősorban a tananyagszervezés alapvetően kronologikus és politikatörténeti cezúrák által meghatározott középiskolai tankönyvi, illetve tantervi logikája és a hosszmetszeti-tematikus jellegű érettségi témakörök közötti diszkrepancia áthidalását szolgálja. A politikatörténeti cezúrák mentén szabdaltnak a tankönyvi lecekben össze nem szervesülő társadalom-, művelődés-, eszme- és gazdaságtörténeti tartalmak efféle összekapcsolása az érettséggel kapcsolatos praktikus ismeretek elsajátításán túl a hallgatókat önálló narratíva megalkotására is ösztönzi. A tételek és a lecek értékelése a kurzus végén egy közös „börze” keretében valósul meg, ahol a hallgatók egymás munkáira is reflektálnak, majd a kritikák és észrevételeik alapján a kurzust vezető tanár mentori támogatásával véglegesítik munkáikat. A szaktárgyi és a tantárgypedagógiai ismereteket sajátos ötvözetének negyedik példája az „Állampolgári ismeretek” kurzus. Ez esetben a kurzus első felét egy jogász és egy történész előadó tartja, a második felében pedig egy módszertani oktató támogatásával, bontott csoportban és szemináriumi formában lesz reflektált az előadásokon elsajátított tudás.

Az együttműködés egy másik példáját jelenti a Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Vármegyei Levéltárával közösen tartott kurzusok. Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk, mind a diszciplináris, mind a tanárképzésben a forrástani ismeretek fejlesztésének, illetve az oktatás során felhasználható forrásbázis bővítésének. A primer és a szekunder történeti források megismertetését levéltárosok, történészek és szakmódszertanosok kooperációjában valósítjuk meg, külső, elsősorban levéltári helyszínen. Egy releváns témakör (1956-os forradalom, Kádár korszak kultúrpolitikája) feldolgozását különböző közgyűjteményekben megtalálható kútfők elemzésével és didaktizálásával oldjuk meg. A hallgatók profitálnak az így megszerzett forrásbázis, valamint az innovatív módszertani eljárások elsajátítása révén, míg a levéltár az itt szerzett tapasztalatokat – bevonva egyes egyetemi hallgatókat – fel tudja használni középiskolásoknak tartott levéltárpedagógiai foglalkozásaikon.¹

INNOVÁCIÓK A TANTÁRGYAKON TÚL

A bevezetőben említett változó tanulási környezetre reflektálva, a tudomány és a (közoktatási) gyakorlat és más társadalmi szereplők interakciójából bontakoztak ki a tanárképzést támogató kapcsolatrendszer változatos formái. Ebben a folyamatban kiemelkedő szerepet játszott az Árkádia módszertani folyóirat, mely a történettudomány jeles szakembereit köti össze a gyakorló tanárokkal; a Kreatív Történelem Középiskolai Tanulmányi Verseny, mely az elmúlt tizenegy évben az ország legnagyobb, felsőoktatási intézmény által szervezett, a határokon átívelő iskolai kapcsolatrendszer mozgósító projektje lett (Dévényi & Gözsy, 2015); és a Pécs8 program, mely a város intézményeit és civil szervezeteit köti össze, a tudás megosztásának és elsajátításának interaktív fórumait teremtve meg (Bánkuti, 2021).

¹ A hon- és népismeret szakos hallgatók több kurzusa is a helyi közgyűjtemények bevonásával zajlik.

ÁRKÁDIA folyóirat

Az Árkádia (<http://www.arkadiafolyoirat.hu/>) létrehozására a TÁMOP 4.1.2-08/1/B pályázat keretében nyílt lehetőség 2010-ben, azzal a céllal, hogy a történettudomány és a történelemtanítás, illetve a felsőoktatás és a közoktatás szereplői között kapcsolatot, az együttműködéshez közös szakmai fórumot teremtsen. Az Árkádia ötletgazdája a PTE gyakorlóiskolájának szakvezető tanára, Pethőné Nagy Csilla volt, a weboldal létrehozásában és működtetésében, illetve az Árkádia Kiskönyvtár kiadásában a Kronosz Kiadó vezetője, Erőss Zsolt vállalt és vállal meghatározó szerepet (<http://www.kronoszkiado.hu>). A történelem mellett irodalom tantárgyi tartalmakat is közlő módszertani portál létrehozását különösen indokoltta tette, hogy Magyarországon a tudomány és az oktatás, illetve a felsőfokú és a közoktatás között még mindig viszonylag nagy a távolság, és csekély az érdemi együttműködés. A kutatók többsége nem rendelkezik valós ismeretekkel az oktatás igényeiről, a tudományos kutatások eredményei pedig csak lassan szivárognak át az oktatásba és a tankönyvekbe. Az oldal szerkezete és tartalma alapvetően az e szereplők közötti együttműködésen alapul: a megjelenő tartalmak modulokba rendezettek, melyeket egy kutató és egy pedagógus közösen hoz létre. Egy modul egy – a legújabb szakmai eredményeket megjelenítő – ismeretterjesztő tanulmányból és az ehhez kapcsolódó, a téma oktatását segítő didaktizált ajánlásból, pl. középiskolai óravázlatból áll össze. Az eddigi számok a pedagógus és a történelem szakma részéről is osztatlan elismerést arattak. Ennek eredményeként a Nemzeti Emlékezet Bizottságával és az MTA TTI Vidéktörténeti Témacsoportjával közösen létrehozott tematikus számok is születtek. A folyóirat sikere mögött az áll, hogy az egyes tanulmányokra a téma legjobb szakértőit kérjük fel, míg a ráépülő tananyagokat tapasztalt, a történelemtanítás legfrissebb szakmódszertani innovációit érvényesítő gyakorló tanárok készítik. Ennek köszönhetően az egyes számok olyan minőségi projektté állnak össze, amelyek méltán vívják ki a szakma elismerését, és gyakorlati hasznuk evidencia a középiskolai kollégák számára. Új eredmény és a továbblépés fontos eseménye, hogy 2019 áprilisában az Emberi Erőforrások Minisztériuma akkreditálta a projekt kezdeményezői (Gőzsy Zoltán, Dévényi Anna, Bánkuti Gábor, Vitári Zsolt) által készített, a PTE BTK által benyújtott A/9434/2019 számon nyilvántartásba vett Árkádia-Mesterkurzus – Szakmai megújító képzés középiskolában tanító történelemtanárok részére című továbbképzési programot.

KREATÍV TÖRTÉNELEM országos középiskolai tanulmányi verseny

Az elsősorban középiskolásoknak szóló versenyt (<https://kreativtortenelem.hu/>) a PTE Babits Mihály Gyakorló Gimnáziuma és a PTE BTK Történettudományi Intézete hívta létre (Gőzsy Zoltán, Dévényi Anna, Bánkuti Gábor, Nagy Mariann, Engel Mária, Priskinné Rizner Erika). Az elsődleges cél itt is a felsőoktatás és a közoktatás közötti kapcsolat erősítése volt. A felkészülést segítő szakirodalom (köztük az Árkádia számai) a legfrissebb kutatási eredményekre és történelemszemléletre épül, a feladatok pedig – hasonlóan az Árkádia óraterveivel – a szakmódszertani megújulást támogatják. A szervezésben és a versenyfeladatok tervezésében a középiskolai és az egyetemi oktatók közösen vesznek részt, hogy a középiskolai tananyaghoz és a diákok igényeihez igazodó tudományosan is megalapozott, minőségi versenyprogramot hozzanak létre.

A Kreatív történelem tanulmányi verseny minden évben egy, a történelem érettségien jellemzően előforduló hangsúlyos témára fókuszál. A feladatok az intenzív és konstruktív tudáselsajátítást támogatják, a felkészülés során a vetélkedő résztvevőinek múlthoz való viszonya is személyessé válik. Nem titkolt cél az sem, hogy a verseny kedvet ébresszen a felsőfokú történelmi tanulmányok folytatására. Már az első felhívásra közel 300, a második évben több mint 400 diák (közel 100 felkészítő tanárral) jelentkezett. Felismerve az ebben rejlő lehetőségeket, a kezdeményezéshez csatlakozott a PTE közgazdaságtudományi és jogi kara is. A beiskolázási és marketing célokon túl a program – az Árkádia weboldalhoz hasonlóan – számos szakmai haszonnal is jár: új szemléletű módszertani kultúra terjesztése, tudományos ismeretterjesztés, kapcsolati háló bővítése, a közoktatás és a felsőoktatás együttműködése, szakmai gyakorlat tanárszakos hallgatók számára, stb. (A Kreatív Történelem fb oldala jelenleg 2500 követővel rendelkezik. <https://www.facebook.com/kreativtortenelem/>)

PÉCS8

A Pécs8 program (<https://pecs8.hu/>) a Pécs Története Alapítvány nagyszabású vállalkozása, egy szakmai és társadalmi igényeket egyaránt kielégítő városmonográfia megvalósítása kapcsán 2016-ban indult, abból a megfontolásból, hogy egy új típusú városmonográfia korszerű formája, a váratlan dolgok keresztezéséből bontakozhat ki. Azaz a város arculatának és egyedi jellemvonásainak, a kifelé közvetített imázson túli megragadásához az itt élők egykori és mai identitásának, lokális tudatának megragadására van szükség, ami leginkább személyes kapcsolatokon, reflexiókon és kreatív interpretációkon keresztül érhető el. Ehhez pedig olyan fórumok szükségesek, melyek által a pécsi civilek – beleértve a tudományos kutatásokban általában figyelmen kívül hagyott csoportokat is – bekapcsolódhatnak Pécs 1945 és 1990 közötti története feltárásába. A Pécs8 kezdeményezői (Bánkuti Gábor, Dévényi Anna) ezért kreatív együtt gondolkodásra, közös alkotásra hívták, korosztálytól függetlenül, Pécs minden egykori és jelenlegi lakosát. A Pécs8 projekt hosszú távú célja a lokális identitás erősítése és a lakosság, a helyi közösségek, az intézmények és a piaci szereplők közötti együttműködés erősítése, kapcsolataik dinamizálása. A Pécs8 kezdeményezés minden projektje együttműködésre épül az adott témában és műfajban kompetens helyi szereplőkkel. Az együttműködések szemléleti (és gyakorlati!) alapja a kölcsönös támogatás és az inklúzió, vagyis mindenki a saját igényei, érdekei és lehetőségei szerint csatlakozhat, a partnerség pedig minden szereplő számára előnyös és haszonnal jár. Mindeközben kreatív módon bontakoznak ki az interakciók és reflexiók által spontán is formált, szakmailag igényes, a helytörténeti kutatásokra és a pécsi lakosság (elsősorban a fiatalok) történelmi és lokális tudatának ébresztésére, erősítésére fókuszáló programok. Az élmények útján elsajátított cselekvőképes tudás a közoktatás általános, a tudáselsajátítás megváltozott szerkezetéből adódó válságára is választ kínál. 2017-ben a PTE Innovációs Díj – 2017 Bíráló Bizottsága a Legígéretesebb kutatómunkáért – Innovációs Díj III. helyezette címmel tüntette ki a Pécs8 programot, ami a javarészt műszaki és orvostudományok mezőnyében valóban komoly elismerés. 2018. január 5-én egy újabb váratlan elismerést, egyben fontos visszajelzést kapott a Pécs8, a *Made In Pécs* városmagazin díját „Az év civil projektje” kategóriában. A város kulturális és közéleti eseményeire érzékenyen reagáló lap szerkesztőségének indoklása sze-

rint a Pécs8 eredeti célkitűzése „önmagában is becsülendő ügy, ám a Pécs8 túlnőtte magát, már-már mozgalommá vált [...] amire vevők a fiatalok”. (A Pécs8 fb oldala jelenleg 1600 követővel rendelkezik. <https://www.facebook.com/pecs8/>)

HÁLÓZATOSODÁS

Túl azon, hogy e fórumok kifejezett célja a hallgatók bevonása a közös munkába, az így rendelkezésre álló kapcsolatrendszer évek óta a történelemdidaktikai órák és szakmai gyakorlatok lebonyolításában és azon kívül is meghatározó szerephez jut. Ez nem pusztán az egyébként igen komoly óraterheléssel dolgozó történelemdidaktikus oktatók szempontjából előnyös, hanem paradigmaticus hatású: a hálózatban összekötött szereplők inkluzív együttműködése – az intézményi keretek között szokatlan interakciók – az innováció létrejöttének, érvényesítésének és népszerűsítésének feltétele. A moduláris struktúra a leginkább költség-hatékony módon teszi lehetővé, hogy a hallgatók a számukra leginkább igényelt készségeket, ismereteket sajátítsák el, miközben olyan kapcsolatokra is szert tesznek, amely egyéni érdeklődésük kibontakoztatása mellett a munkaerőpiacon való elhelyezkedésüket is lehetővé teszi. Az egyes kapcsolatok között létrehozott „elérési útvonalak” ugyanis minden egyes csoport tagja számára lehetővé teszik bármely más hálózatba vont csoport bármely tagjának elérését.

E csomópontok hálózatba rendeződésének egyik konkrét példája volt 2018 és 2021 között *a történelem tanításának elméleti és gyakorlati kérdései 3.* című kurzus, amelyet két külsős szakember, Hoffmanné Toldi Ildikó és Gáspárné Kiss Barbara vezetett, óraadói megbízással. Nevezettek dráma- és gyógypedagógusok, magyartanárok, több évtizedes tanári gyakorlattal. A kurzus során nemcsak a tudás létrehozása és megosztása történt konnektív módon, de a tanulási folyamat „tervezése” és „irányítása” is: a kurzuson megvalósult programokat és tartalmakat a hálózat szereplői között létrejött interakciók formálták, az igényekhez és lehetőségekhez igazodva. A kurzus keretében hallgatók közreműködésével valósult meg többek között a középiskolások részvételével zajló Pécs8 tábor, az együttműködés eredménye az „Átjátszott történetek” elnevezésű intergenerációs tudástranszfer. 2019 őszi szemeszterében a kurzus keretében a hallgatók számos intézményen kívüli foglalkozásba kapcsolódhattak be, a Tanulófesztivál 2019. programjainak aktív résztvevői voltak.

A kurzust rendszeresen látogatták általános- és középiskolás diákok és meghívott előadók. Utsi Katalin (miniszteri főtanácsos) és Fehér Angéla (romológus, drámatanár) *Esélyegyenlőség az oktatásban*, Szabolcsi Marcell (történelem- és drámatanár) a *Digitális eszközök használata a tanórán* címmel tartott előadást.

A kurzusba iktatott projektnapon (2019. október 25.) a Deák Gyakorló Iskola 8. osztályos tanulói (30 fő) és a kurzus hallgatóinak egy része (16 fő) vettek részt a Máltai Szeretetszolgálat megújult épületének közösségi termében. A programot a kurzus szervezői készítették elő, a Pécs8 tábor oktatási programcsomagja alapján (<https://pecs8.hu/pecs8-taborpecs-a-70-es-evekben-oktatasi-programcsomag/>). A táborban elsajátított „mérhető” történelmi tudásról Kojanitz László, az OFI vezető kutatója publikált elemzést (Kojanitz, 2019). A szakmai nap megvalósításában Horváth Krisztina és Simon Gyöngyi, a Deák Gyakorló mentortanárai működtek közre.

Az évek során kimunkált együttműködéseknek köszönhetően létrejött rendhagyó esemény hallgatói megítéléséről zárszóként néhány reflexió:

„Nekem újra hitet adott a tanításban és abban, hogy érdemes ezt a pályát választani...” (H.Á.Cs. osztatlan, 3. évf.)

„Számomra ez a délelőtti visszaadta a lelkesedésemet a pálya iránt...” (V.E. osztatlan, 3. évf.)

„...az is motiválóan hat rám, hogy láttam azt, hogy érdemes mindezt csinálni.” (R.D.I. osztatlan, 3. évf.)

„Az esemény szervezői, akik egyben a módszertan kurzus oktatói is teljesen egyenrangú félként kezelték minket, egyetemi hallgatókat. Ez az, ami már a nap elején teljes pozitívummal töltött el és önbizalmat is adott az előttem álló nap feladataihoz a négy nyolcadikos diákkal, akiket egyik csoporttársammal közösen igyekeztünk teregetni a nap folyamán. Sajnos a hosszú (5+1 éves) egyetemi képzés során gyakran jutok el arra a pontra az anyagok, évszámok, nevek, fogalmak fejembe passzírozása közben, hogy teljesen elmegy a kedvem attól, aminek olyan nagy lelkesedéssel és elszántsággal álltam neki. Folyamatosan megkérdőjelezem magamban az általam választott pályát és az arra való alkalmasságomat, holott az ilyen események pedig egyértelműen megerősítenek abban, hogy jól döntöttem és a tőlem telhető legjobb tudásommal igyekszem a diákok gyarapodását szolgálni. Úgy gondolom, hogy sokkal több ilyen lehetőséget és programot kellene az egyetemi tanárképzésbe beépíteni, ahol már az elejétől fogva lehetőségünk lenne a gyerekekkel való közös munkára a saját és az ő gyarapodásuk érdekében is.” (K.B.I. osztatlan, 3. évf.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

Önálló könyv:

Bernáth János (1978, szerk.). *A történelem tanítása – Gyakorlatok a történelemtanítás módszertanából*. Tankönyvkiadó.

Dárdai Ágnes (2002). *A tankönyvkutatás alapjai*. Dialóg Campus.

F. Dárdai Ágnes (2006a). *Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás*. I–II. kötet. ELTE BTK – MTT TT. <https://digitalia.lib.pte.hu/www/free/f-dardai-agnes-tortenelmi-megismeres-tortenelmi-gondolkodas-1-2-pecs-2006/htm/index.html> Utolsó letöltés: 2022. 11. 10.

Dévényi Anna & Gözsy Zoltán (2011). *A történelem tanításának tartalmi és módszertani változásai. Egyetemi jegyzet a Történetírói irányzatok és hatásuk a történelemtanításra című kurzushoz*. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/tort_tan_valt/index.html Utolsó letöltés: 2022. 09. 13.

Katona András (2018). *Képek és arcképek a magyarországi történelemtanítás múltjából 7. Kitekintés a Kádár-korszak történelemtanítására (1957–1989)*. Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata. https://tanaritagozat.tortenelmitarsulat.hu/doc/A%20K%C3%A1d%C3%A1r-korszak%20t%C3%B6rt%C3%A9nelemtan%C3%ADt%C3%A1sa_Katona%20Andr%C3%A1s.pdf Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Vas Károly (1968). *A történelemtanítás módszertana*. Tankönyvkiadó, Budapest

Szerkesztett könyv:

Gyertyánfy András (2023, szerk.). *A történelemtanítás elmélete és gyakorlata. Szöveggyűjtemény*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar. <https://bit.ly/3YmGizz> <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/34861> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Könyvfejezet:

F. Dárdai Ágnes (2006b): Történelemdidaktikai koncepciók az újabb német didaktikai irodalom tükrében. In Uő. *Történelmi megismerés – történelmi gondolkodás. I.* ELTE BTK – MTT TT. 44–59. <https://digitalia.lib.pte.hu/www/free/f-dardai-agnes-tortenelmi-megismeres-tortenelmi-gondolkodas-1-2-pecs-2006/htm/index.html> Utolsó letöltés: 2022. 11. 10.

Dévényi Anna & Gözsy Zoltán (2014). Szempontok a történelemtankönyvek dekódolásához. In Csóka-Jaksa Helga & Schmelcz-Pohánka Éva & Szeberényi Gábor (szerk.). *Pedagógia - oktatás – könyvtár. Ünnepi tanulmányok F. Dárdai Ágnes tiszteletére*. PTE Egyetemi Könyvtár. 145–166.

Folyóiratban megjelent cikk:

Bánkuti Gábor (2021). Pécs8 – lokális történelem, társadalmi tanulás, helyi identitás. *Történelemtanítás Online történelemdidaktikai folyóirat* 12(4). https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2022/02/12_04_04_Bankuti.pdf Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Dévényi Anna & Gözsy Zoltán (2013). A történelemtankönyvek elemzése. Szempontok a tankönyv, mint történeti forrás vizsgálatához. *FONS* XX(2), 191–220.

Dévényi Anna & Gözsy Zoltán (2015). Kooperáció a történettudomány és a közoktatás között. *Pedagógusképzés*, 13(42). 43–56. DOI: <https://doi.org/10.37205/TEL-hun.2015.ksz.03>

Gyertyánfy András (2018). Az elbeszéléstől a forrásokig, a forrásoktól az elbeszélésig. A történelemtanítás súlypontjának változásai. *Történelemtanítás*, 9(1–2). <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2018/08/gyertyanfy-andras-az-elbeszelestol-a-forrasokig-a-forrasoktol-az-elbeszelesig-09-01-03/> Utolsó letöltés: 2023. 01. 12.

Gyertyánfy András (2020). Folytonos kanonizáció – A tartalom kiválasztásának szempontjai és szakaszai a német történelemdidaktikában. *Új Pedagógiai Szemle*, 70(7–8), 8–25. <https://upszonline.hu/index.php?issue=700708> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Gyertyánfy András (2021). Képességek, kompetenciák, történelmi gondolkodás. Kísérlet a fogalmi tisztázásra. *Történelemtanítás*, 12(1–2). <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2021/05/1-2-szam-2021/> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Gyertyánfy András (2022a). A történelemtanítás kettős céljáról. *Történelemtanítás* 13(1). <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2022/04/1-szam-2022/> Utolsó letöltés: 2023. 06. 10.

Gyertyánfy András (2022b). Munkaformák a történelemtanításban – a frontális munkától a kooperatív csoportmunkáig. *Történelemtanítás*, 13(3–4). <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2023/01/3-4-szam-2022/> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Kojanitz László (2019). Találkozás „a legvidámabb barakk” valóságával. Új Köznevelés 75(1–2), 37–41. http://folyoiratok.ofi.hu/sites/default/files/journals/uj_kozneveles_2019-01-02_online_0.pdf Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Internetes felület:

Árkadia szakmódszertani portál. <http://www.arkadiafolyoirat.hu/> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Katona András (é. n.). *A magyar történelemtanítás arcképcsarnoka*. Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata. <https://tanaritagozat.tortenelmitarsulat.hu/doc/Bern%C3%A1th%20J%C3%A1nos.pdf> Utolsó letöltés: 2023. 05. 16.

Kreatív Történelem tanulmányi verseny. <https://kreativtortenelem.hu/> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Kronosz Kiadó. <http://www.kronoszkiado.hu> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozat, Dokumentumtár. <https://tanaritagozat.tortenelmitarsulat.hu/tortenelemtanitas-dokumentumtar/> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Pécs8 program. <https://pecs8.hu/> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Történelemtanítás Digitális Bibliográfiája. <https://ujkor.hu/content/tortenelemtanitas-digitalis-bibliografiája> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.

Történelemtanítás Online történelemdidaktikai folyóirat. <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/> Utolsó letöltés: 2023. 06. 11.